SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
Annika Parsons

Asia: HE 79/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain 27 ja 49 §:n muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön vastaukset 2.6.2020 edustajien esittämiin kysymyksiin

VASTAUKSET

Yhdenvertaisuus

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama keväällä 2019 työskennellyt työryhmä selvitti, kuinka lastensuojelun jälkihuoltoa tulisi uudistaa aikuistumisen tueksi niin, että se riittävällä tavalla vahvistaisi nuorten aikuisten toimintakykyä ja itsenäistä toimijuutta, tukisi opiskelua sekä työelämään siirtymistä ja muuta integroitumista yhteiskuntaan sekä vähentäisi huono –osaisuuden ylisukupolvisuutta (http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161637).

Työryhmän toimeksiantoon ei sisältynyt maahan ilman huoltajaa tulleita alaikäisiä turvapaikanhakijoita, koska heidän jälkihuolto toteutetaan kotoutumislainsäädännön nojalla. Heitä koskettavat kuitenkin samat järjestelmän haasteet kuin lastensuojelun jälkihuoltoon oikeutettuja nuoria eikä heidänkään kohdalla ole epäselvyyttä aikuistumisen tuen tarpeesta. Harva lapsuuden kodistaankaan täysi-ikäistyvä nuori on valmis täysin itsenäisesti vastaamaan kaikesta omassa elämässään ja usein vanhemmat tukevat heitä pitkälle aikuisuuteen. Näistä syistä johtuen myös lastensuojelulain jälkihuollon ikäraja nostettiin 25 ikävuoteen 1.1.2020. Ilman huoltajaa Suomeen tulleille lapsille ja nuorille on erityisen tärkeää taata yhdenvertaisesti riittävän intensiivinen ja katkeamaton tuki tarvittaessa aina työ- ja perhe-elämään kiinnittymiseen saakka.

Työryhmä totesi sivulla 12, että ”Vahvalla monialaisella tuella voidaan vahvistaa nuorten ihmis- ja perusoikeuksia sekä vähentää syrjäytymistä, inhimillistä kärsimystä ja niistä aiheutuvaa turvallisuusriskiä sekä kasvavia taloudellisia kustannuksia. Kokonaisvaltainen ja koordinoitu tuki tuottaa merkittävän taloudellisen säästön. Aiheesta on olemassa systemaattista näyttöä. Esimerkiksi intensiivinen, yksilöllisesti määrittyvä ja joustava lastensuojelun jälkihuollon tuki kahtena ensimmäisenä vuotena sijoituksen päättymisen jälkeen siihen asti, kun nuori täytti 25 vuotta, tuotti merkittävää säästöä verrattuna siihen, että jälkihuollon tukea ei järjestetty. Säästöt suhteutettiin työttömyydestä, rikollisuudesta, sairaudesta, asumisesta ja lastensuojelusta aiheutuviin menoihin.”

Työryhmän loppuraportin sivulla 22 todetaan, että ”Syrjäytyminen on inhimillisen kriisin ohella suuri taloudellinen haaste yhteiskunnalle ja uhka yhteiskunnan koheesiolle. Arvioiden mukaan peruskoulun varaan jäävästä henkilöstö aiheutuu hänen elinajaltaan noin 295 000 euron menetys julkishallinnolle. Jos tarkastelemme esimerkiksi vuonna 1987 syntyneitä, kun he täyttivät 30 vuotta, ei 7 903 henkilöllä ollut perusasteen jälkeistä tutkintoa. Tästä seuraa yllä mainitun laskelman perusteella yhteiskunnalle yhteensä 2,3 miljardin euron kustannukset elinkaaren aikana. Kustannukset syntyvät menetetyistä tuloveroista ja maksetuista työmarkkina-, asumis- ja toimeentulotuista. Lukua voidaan pitää mini-

mikustannuksena, sillä siitä puuttuvat esimerkiksi kulutusverot, työttömien aktivointitoimenpiteet, erikoissairaanhoito, työkyvyttömyyseläkkeet yms. Kaikki aikuistumisen tuen vaikuttavat toimenpiteet pitkäaikaisasiakkuuden vähentämiseksi tulevat olemaan julkistaloudellisesti kannattavia."

Tutkimustietoa syrjäytymisen kustannuksista on esimerkiksi:

- Petri Hilli & Timo Ståhl & Marko Merikukka & Tiina Ristikari (2017) Syrjäytymisen hinta – case investoinnin kannattavuuslaskelmasta YP 82 (2017):6, 663 – 675. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135714/YP1706_Hilliym.pdf?sequence=2

- Packard T, Delgado M, Fellmeth R, McCready K. A Cost-Benefit Analysis of Transitional Services for Emancipating Foster Youth. Children and Youth Services Review 2008 November 2008; 30(11):1267-1278

- Raman, Sunitha; Inder Brett & Forbes, Catherine (2005) Investing for success: The economics of supporting young people leaving care, Centre for Excellence in Child and Family Welfare, Monograph 5.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa sisällöllisesti kyseessä olevaa hallituksen esitystä, koska se edistäisi kohderyhmän yhdenvertaisuutta ja ehkäisisi heidän syrjäytymisvaaraansa.

Ikärajat

Nuoren määritelmä eroaa eri lainsäädännöissä. Esimerkiksi lastensuojelulain mukaan nuorella tarkoitetaan 18-24 vuotiasta, työttömyysturvalain mukaan alle 25 vuotiasta ja nuorisolain mukaan alle 29 vuotiasta.

Lastensuojelun jälkihuolto ja sosiaalihuollon aikuissosiaalityö

Lastensuojelun jälkihuoltoon on subjektiivinen oikeus alaikäisten lisäksi myös 18-24 –vuotiailla lastensuojelulain 75 §:n 1 momentin edellytysten täyttyessä. Jälkihuoltoa voidaan järjestää myös harkinnan varaisesti muille lapsille ja nuorille.

Sosiaalihuollon yleiset palvelut, joihin aikuissosiaalityökin kuuluu, järjestetään sosiaalihuoltolain nojalla. Suuri osa aikuisille tarjottavista palveluista on harkinnan varaisia. Subjektiivisiin oikeuksiin kuuluu kuitenkin esimerkiksi sosiaalihuoltolain mukaiset lapsiperheiden kotipalvelut.